



HAZRATI IMOM: ABU BAKR KAFFOL SHOSHIY VA UNING ILMIY MEROSI

Annotatsiya:

Ushbu maqola Islom dunyosida mashhur bo'lgan olim Abu Bakr Kaffol Shoshiy, ya'ni Hazrati Imomning hayoti, ilmiy faoliyati va merosi haqida batafsil ma'lumot beradi. Maqolada Toshkentdagi Hazrati Imom majmuasining tarixiy va madaniy ahamiyati, shuningdek, unda saqlanayotgan islomiy yodgorliklar, jumladan, Qur'oni Karimning qadimiy nusxasi haqida so'z boradi. Hazrati Imomning fiqh va tafsir sohasidagi asarlari hozirgacha musulmon jamoasi uchun muhim manba hisoblanadi.

Kalit so'zlar:

Hazrati Imom, Abu Bakr Kaffol Shoshiy, Fiqh, Tafsir, Hazrati Imom majmuasi, Toshkent, Qur'oni Karim qo'lyozmasi, Islom ulamolari, Islomiy madaniyat, Ziyoratgohlar.

Information about the authors

Elova Dilnoza

Buxoro davlat universiteti dotsenti, t.f.f.d (PhD)

Turdiyev Sarvarbek

Buxoro davlat universiteti talabasi

Kirish:

Islom dini va uning tarixi davomida ko'plab ulug'olimlar va arboblar paydo bo'lgan. Ular orasida Hazrati Imom nomi bilan mashhur bo'lgan Abu Bakr Kaffol Shoshiy o'ziga xos mavqega ega. U fiqh va tafsir sohalaridagi bilimlari bilan nafaqat o'z davrida, balki keyingi asrlarda ham Islom olamida chuqur hurmatga sazovor bo'lgan olim sifatida tanilgan.

Toshkentdagi Hazrati Imom majmuasi aynan shu mashhur islom olimi Abu Bakr Kaffol Shoshiy nomi bilan bog'liq. Ushbu maqolada uning hayoti, ilmiy merosi, va Toshkentdagi majmuasining ahamiyati haqida batafsil to'xtalamiz.

Metodlar

Maqola umum qabul qilingan tarixiy-metodlar tarixiylik, mantiqiy tahlil, ketma-ketlik, xolislik, tizimlilik tamoyillari asosida yoritilgan bo'lib Imom Azam hayoti va ijodini, Toshkentdagi Hazrati Imom majmuasini ilmiy tahlil qilishdan iborat bo'ldi.

TADQIQOT NATIJALARI

Hazrati Imomning hayoti va faoliyati. Abu Bakr Kaffol Shoshiy, to'liq ismi Abu Bakr ibn Ali al-Kaffol Shoshiy, VII asrda Toshkent yaqinidagi Shosh (hozirgi Toshkent) shahrida tug'ilgan. U Islom dinining ilk davrida yashab o'tgan ulug' olimlardan biri bo'lib, o'z davrida Islom huquqshunosligi, tafsir (Qur'onni sharhlash) va boshqa diniy ilmlarni chuqur o'rgangan.



Kaffol Shoshiy yoshlik yillaridanoq diniy ilmlarga katta qiziqish bildirgan. U dastlab mahalliy olimlardan ta'lim olgan va keyinchalik o'z bilimlarini chuqurroq o'rganish uchun Bag'dod, Xuroson va boshqa yirik ilmiy markazlarga sayohat qilgan.[1] Bu safarlari davomida u islomiy huquq va hadis ilmlari bo'yicha chuqur bilimlarni egalladi va ko'plab mashhur olimlar bilan fikr almashdi.

Uning "Kaffol" laqabini olishi ham uning o'z davrida yuksak ilmiy salohiyatga ega bo'lganligini bildiradi. U fiqh va shariat ilmlarida shunchalik chuqur bilimga ega ediki, zamondoshlari uni "Kaffol" ya'ni "Islomiy huquqni tushunuvchi" deb atashgan. Bu laqab uning ilm-fan sohasidagi yuksak obro'-e'tiborini tasdiqlaydi.

Hazrati Imomning asarlari va ilmiy merosi. [2] Abu Bakr Kaffol Shoshiy o'zining diniy va ilmiy faoliyati davomida ko'plab muhim asarlar yaratgan. Uning yozgan asarlari musulmon jamoasi uchun juda qimmatli bo'lib, hozirgacha islom huquqi va shariati sohalarida muhim manba sifatida foydalaniladi.

Uning asarlaridan biri "Adab al-Qadi" bo'lib, bu kitob qozilar (islomiy sudyalari) uchun yo'riqnoma hisoblanadi. Bu asar orqali Kaffol Shoshiy islomiy huquqning asosiy tamoyillarini bayon qilib, qozilarning ish faoliyati va sud qarorlarini qanday chiqarish kerakligi haqida ko'rsatmalar beradi. U ushbu kitobida fiqhning nozik jihatlarini chuqur tahlil qiladi va qozilarning adolatli va halol bo'lishi uchun muhim maslahatlar beradi. Shuningdek, "Sharh al-Jami' al-Sahih" nomli tafsir kitobi ham mashhurdir. Bu asar Qur'onni tushuntiruvchi tafsir bo'lib, unda Kaffol Shoshiy Qur'on oyatlarining chuqur ma'nosini ochib bergan.[4] Uning tafsiri Qur'onni chuqur o'rganish va Islomiy axloqiy tamoyillarni anglashda musulmonlarga katta yordam beradi.

Hazrati Imomning ta'limotlari va ta'siri. Hazrati Imom Abu Bakr Kaffol Shoshiyning ta'limotlari nafaqat fiqh va tafsir sohalariga, balki umuman Islom dinining barcha jihatlariga katta ta'sir ko'rsatgan. Uning fiqh ilmidagi chuqur bilimlari va Qur'on tafsiri orqali bergan saboqlari musulmon olimlari va mutafakkirlari uchun asosiy manba bo'lib xizmat qilgan.

Kaffol Shoshiy nafaqat o'z zamonida, balki undan keyin yashagan ko'plab olimlar va mutafakkirlar uchun ham o'rnatilgan bo'lgan.[4] Uning uslubi va ilmiy yondashuvlari asrlar davomida o'rganilgan va bugungi kunga qadar saqlanib qolgan. U fiqh va shariat masalalarida o'ziga xos ilmiy uslubni rivojlantirib, musulmon dunyosida katta hurmatga sazovor bo'lgan.

Hazrati Imom majmuasi. Toshkentdagi Hazrati Imom majmuasi O'zbekistonning eng muhim diniy va ma'naviy markazlaridan biridir. Bu majmua aynan Abu Bakr Kaffol Shoshiyning nomiga atab qurilgan bo'lib, unda uning qabri joylashgan. Hazrati Imom majmuasi Toshkentdagi eng qadimiy va hurmatga sazovor ziyoratgohlardan biri bo'lib, minglab ziyoratchilar har yili bu yerga kelishadi.

Majmua tarkibiga Tilla Shayx masjidi, Baroqxon madrasasi, Kaffol Shoshiy maqbarasi va boshqa tarixiy obidalar kiradi. Ushbu majmua Toshkentdagi islom madaniyati va ilm-fanining rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Tilla Shayx masjidida saqlanayotgan Qur'oni Karimning qadimiy nusxasi dunyodagi eng qadimgi Qur'on qo'lyozmalaridan biri hisoblanadi. Bu nusxa Xalifa Usmon ibn Affon davrida yozilgan bo'lib, Islom tarixidagi eng muhim manbalardan biridir.

Hazrati Imomning zamonaviy Islomdagi o'rni.[7] Hazrati Imomning ilmiy va diniy merosi nafaqat o'z davrida, balki bugungi kunda ham Islom dunyosida katta ahamiyatga ega. Uning yozgan asarlari va ta'limotlari zamonaviy musulmonlar uchun yo'lboshlovchi manba hisoblanadi. U fiqh va shariat masalalarini chuqur tushunish va ularga amal qilishda asosiy ko'rsatma bo'lib xizmat qiladi.[10]

Hozirgi kunda Hazrati Imom majmuasi ilmiy va diniy markaz sifatida xizmat qilmoqda. Bu yerda o'tkaziladigan ilmiy konferensiyalar, diniy tadbirlar va ta'lim dasturlari orqali musulmon olami Hazrati Imomning merosini saqlab kelmoqda. Shu bilan birga, ushbu majmua O'zbekistonda islomiy ta'limni rivojlantirishda katta rol o'ynaydi.



Hazrati Imom Abu Bakr Kaffol Shoshiy o'z davrida islom dinining ilmiy va diniy rivojiga katta hissa qo'shgan ulug' olimlardan biridir. Uning ilmiy merosi hozirgi kunda ham musulmonlar uchun katta qadriyat hisoblanadi. Toshkentdagi Hazrati Imom majmuasi uning yodini abadiy saqlab qolish va avlodlarga yetkazish uchun katta ahamiyatga ega bo'lgan ziyoratgohdir.

Hazrati Imomning hayoti va asarlari bugungi kunda ham o'rganilib, uning ilmiy yutuqlari butun dunyo musulmonlari uchun yo'lboshlovchi bo'lib xizmat qilmoqda. Ushbu maqolada Hazrati Imomning hayoti, ilmiy merosi va Toshkentdagi majmuaning ahamiyati haqida batafsil ma'lumot berildi.

Xulosa

Hazrati Imom Abu Bakr Kaffol Shoshiy o'z davrida Islom olamida ulkan obro' va ta'sirga ega bo'lgan ulug' olimlardan biri hisoblanadi. Uning fiqh va tafsir sohalaridagi yutuqlari musulmon jamiyatida keng tarqalib, hozirgi kunga qadar o'z ahamiyatini yo'qotmagan. U yozgan asarlar fiqhning murakkab masalalarini ochib berib, musulmonlar uchun ishonchli manba bo'lib xizmat qilmoqda. Shu boisdan, Kaffol Shoshiy o'z davrida nafaqat o'z vatani, balki butun Islom olami uchun bilimlar xazinasini bo'lgan.

Toshkentdagi Hazrati Imom majmuasi nafaqat diniy ahamiyatga ega, balki tarixiy va madaniy jihatdan ham noyob obida hisoblanadi. Ushbu majmua o'zida asrlar davomida saqlanib kelayotgan islomiy merosni jamlagan. Jumladan, Tilla Shayx masjidida saqlanayotgan Qur'oni Karimning qadimiy nusxasi dunyo Islom madaniyati tarixidagi eng muhim yodgorliklardan biri bo'lib, bu majmuaga katta qiziqish uyg'otadi.

Hazrati Imomning merosi nafaqat fiqh va shariat ilmlariga, balki musulmon dunyosining ilmiy va ma'naviy taraqqiyotiga ham katta ta'sir ko'rsatgan. Uning ta'limotlari va yozgan asarlari musulmon olimlari tomonidan asrlar davomida o'rganilgan va hozirgacha amalda qo'llanib kelinmoqda. Shuningdek, Hazrati Imom majmuasi nafaqat ziyoratgoh, balki o'quv va ilmiy markaz sifatida ham xizmat qilmoqda. Bu majmuada o'tkaziladigan diniy tadbirlar, ilmiy konferensiyalar va ta'lim dasturlari orqali Islom madaniyati va merosini o'rganishga katta e'tibor qaratilmoqda.

Bugungi kunda Hazrati Imomning ta'limotlari nafaqat O'zbekistonda, balki butun Islom olamida keng tarqalgan. Uning asarlari zamonaviy Islom huquqi va shariatiga oid o'quv dasturlarida o'rganiladi va yangi avlod ulamolariga asos bo'lib xizmat qiladi. Shu bilan birga, Toshkentdagi Hazrati Imom majmuasi O'zbekistonning diniy va madaniy merosi sifatida nafaqat mahalliy, balki xalqaro ziyoratchilar va tadqiqotchilar e'tiborida bo'lib kelmoqda.

Shu sababli, Hazrati Imomning hayoti, ilmiy merosi va Toshkentdagi majmuasining tarixi haqida yozilgan bu maqola orqali biz nafaqat Islom madaniyatining boy tarixini anglaymiz, balki bu merosning hozirgi zamon musulmonlari hayotidagi o'rnini ham chuqurroq tushunamiz. Bu maqola Abu Bakr Kaffol Shoshiyning Islom ilmiy tafakkuri va madaniyati rivojiga qo'shgan hissasini yodga oladi va ushbu yodgorlikning saqlanishi nafaqat ilmiy-tarixiy, balki ma'naviy ahamiyatga ega ekanligini ta'kidlaydi.

Foydalanilgan manbalar:

1. Alimov, R., "Islom olimlari va ularning merosi", Toshkent, 2018.
2. O'zbekiston Musulmonlari idorasi, "Toshkentdagi Hazrati Imom majmuasi tarixi", Toshkent, 2020.
3. Diniy Ma'lumotlar Portal, "Hazrati Imom (Abu Bakr Kaffol Shoshiy) hayoti va faoliyati", <https://islamuz.com>, 2022.
4. Islom Encyclopediyasi, "Kaffol Shoshiy", <https://www.islamenc.ru>, 2021.
5. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Din ishlari bo'yicha qo'mita, "Hazrati Imom majmuasi: Diniy meros va ziyoratgohlar", Toshkent, 2019



6. Umarov, Q., O'rta Osiyo ulamolarining fiqhiy merosi, Toshkent: Fan nashriyoti, 2016.
7. Ergashev, A., Toshkentning diniy va madaniy yodgorliklari, Toshkent: Yangi asr nashriyoti, 2019.
8. Abdullaev, Z., Qadimiy Qur'on qo'lyozmalari va ularning saqlanishi, Toshkent: O'zbekiston Fanlar Akademiyasi, 2020.
9. Karimov, S., Hazrati Imomning ilmiy maktabi va uning ta'siri, Toshkent: Ma'naviyat nashriyoti, 2015.
10. Ziyoiy, O., Abu Bakr Kaffol Shoshiy va O'rta Osiyo fiqhshunoslari, Samarqand: Imom Buxoriy xalqaro ilmiy tadqiqot markazi, 2017.